

Alfabet łaciński

a) Teksty źródłowe

Botew Christo, *Hadzi Dymitr*, tłum. Broniewski Władysław [w:] *Niewidzialne skrzydła. Antologia poezji bułgarskiej (od IX wieku do roku 1944)*, wyb. Konstantinowa Ełka, Gałązka Wojciech, Kraków 1987.

Destructive Creation, Destructive Creation: След „бойдисването на паметника“ хората са по-отворени към това изкуство, rozm. przepr. Мусева Теодора,

https://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/obshtestvo/2012/11/04/1939581_destructive_creation_sled_boiadisvaneto_na_pametnika/, dostęp: 25.08.2020.

Destructive Creation: Изобразихме българската политика, която се нагажда винаги спрямо посоката на вятъра,

https://www.dnevnik.bg/intervju/2011/09/14/1156153_destructive_creation_izobrazihme_bulgarskata_politika/# =, dostęp: 2.08.2020.

Dymitrow będzie żył w walce i dziele klasy robotniczej. Ostatnia droga Georgi Dymitrowa, „Dziennik Łódzki”, Łódź 11 lipca 1949.

ETAM CRU, *ETAM CRU at Urban Cratures 2013*, rozm. przepr. Попова Албена,

<http://urbancreatures.bg/2013/06/29/etam-cru-urban-creatures-2013/>, dostęp: 22.12.2020.

Kuyumdzhieva Svetlana, Dimova Dessislava, *The Bulgarian Pavilion*,

<https://curatorsintl.org/learning/proposals/14309-the-bulgarian-pavilion>, dostęp: 28.01.2024.

Le Corbusier, *Karta ateńska*, tłum. Swoboda Tomasz, Szeronos Krystyna, Warszawa 2017.

Le Korbizje, *Putovanje na istok*, tłum. (na język serbski) Samurović Svetlana, Karpos, Loznica 2015.

MANOMATIC почете последния останал номер на улица „Родина“ в София,

<https://urbancreatures.bg/2018/05/24/manomatic-почете-последния-останал-номер-на-у/>,
dostęp: 2.01.2021.

Mihov Nikola, *Forget Your Past. Communist-Era Monuments in Bulgaria*, Plovdiv 2015.

O kulcie jednostki i jego następstwach. Referat I Sekretarza KC KPZR tow. N. S. Chruszczowa na XX Zjeździe Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego 25 lutego 1956 r., Warszawa 1956.

b) Opracowania

Araya Pedro, NO+ (Chile 1983-2007). Uwagi o piśmie kontestacyjnym. W stronę pragmatycznej antropologii pisma, tłum. Dołowy Nicole [w:] *Antropologia pisma. Od teorii do praktyki*, red. Artieres Philippe, Rodak Paweł, Warszawa 2010.

Artieres Philippe, Akt graficzny i przemoc polityczna. Przyczynek do pojęcia "zamachu pismem", tłum. Dołowy Nicole [w:] *Antropologia pisma. Od teorii do praktyki*, red. Artieres Philippe, Rodak Paweł, Warszawa 2010.

Artieres Philippe, Rodak Paweł, Wstęp. *Antropologia pisma - nowa perspektywa badawcza* [w:] *Antropologia pisma. Od teorii do praktyki*, red. Artieres Philippe, Rodak Paweł, Warszawa 2010.

- Assmann Aleida, Do czego potrzebne jest "narodowe upamiętnienie"?, tłum. Teperek Agata [w:] Assmann Aleida, Między historią a pamięcią. Antologia, red. Saryusz-Wolska Magdalena, Warszawa 2013. <https://doi.org/10.31338/uw.9788323514497>
- Assmann Jan, Pamięć kulturowa. Pismo, zapamiętywanie i polityczna tożsamość w cywilizacjach starożytnych, tłum. Kryczyńska-Pham Anna, Warszawa 2015.
- Banasiak Jakub, Street art - ruch zapoznany [w:] Street art. Między wolnością a anarchią, red. Duchowski Mirosław, Sekuła Elżbieta Anna, Warszawa 2011.
- Baudrillard Jean, Symulakry i symulacja, tłum. Królak Sławomir, Warszawa 2005.
- Baudrillard Jean, Wymiana symboliczna i śmierć, tłum. Królak Sławomir, Warszawa 2007.
- Belcheva Ina, Contemporary art and socialist heritage debate in post-socialist Bulgaria [w:] Three Decades of Post-socialist Transition, red. Camprag Nebojša, Suri Anshika, Darmstadt 2019.
- Berger John, Sposoby widzenia, tłum. Bryl Mariusz, Poznań 1997.
- Berleant Arnold, Living in the Landscape. Toward an Aesthetics of Environment, Lawrence 1997.
- Berleant Arnold, [hasło:] Environmental Aesthetics [w:] Encyclopedia of Aesthetics, red. Kelly Michael, t. 2, New York 1998.
- Berleant Arnold, Estetyka i środowisko, tłum. Salwa Mateusz [w:] Krajobrazy. Antologia tekstów, oprac. Frydryczak Beata, Angutek Dorota, Poznań 2014.
- Bohme Gernot, Antropologia filozoficzna. Ujęcie pragmatyczne, tłum. Domański Piotr, Warszawa 1998.
- Bohme Gernot, Filozofia i estetyka przyrody w dobie kryzysu środowiska naturalnego, tłum. Merecki Jarosław, Warszawa 2002.
- Bohme Gernot, Atmospheric Architectures. The Aesthetics of Felt Spaces, tłum. Engels-Schwarzpaul Anna-Christina, London - New York 2017.
- Bojarska Katarzyna, Sztuka, która krzywdzi? Granice gestu krytycznego wobec bolesnej pamięci (a cenzura), "Konteksty. Polska Sztuka Ludowa" 2013, nr 3.
- Borowiak Patryk, Murals as a carrier of change. The transformative power of a street art festival in a small Bulgarian village [w:] Space-Time (Dis)continuities in the Linguistic Landscape. Studies in the Symbolic (Re-)appropriation of Public Space, red. Buchstaller Isabelle, Fabiszak Małgorzata, Ross Melody Ann, New York 2024.
- Bourdieu Pierre, Szkic teorii praktyki poprzedzony trzema studiami na temat etnologii Kabyłow, tłum. Kroker Wiesław, Kęty 2007.
- Bromander Marie, Rypson Sebastian, Монументално нехайство, или как българските творци се борят срещу монументалната амнезия, <https://openartfiles.bg/bg/topics/2778-монументално-нехайство-или-как-българските-творци-се-борят-срещу-монументалната-амнезия>, dostęp: 25.01.2024.
- Certeau Michel de, Wynaleźć codzienność, t. 1, Sztuki działania, tłum. Thiel-Jańczuk Katarzyna, Kraków 2008.
- Chmielecki Konrad, Widzenie przez kulturę. Wprowadzenie do teorii kultury wizualnej, Gdańsk 2018.

Chomątowska Beata, Beton. Dom dla każdego, Wołowiec 2018.

Clements Paul, The construction of post-communist ideologies and re-branding of Budapest: the case study of Statue Park Museum [w:] Public Art Encounters: Art, Space and Identity, red. Zebracki Martin, Palmer Joni M., Abingdon 2017. <https://doi.org/10.4324/9781315602837-4>

Czekalski Tadeusz, Bułgaria, Warszawa 2010.

Czekalski Tadeusz, (Nie)pamięć o komunizmie. Przypadek albański, "Rocznik Antropologii Historii" 2012, nr 1.

Czekalski Tadeusz, Ekogłasność i ekotransformacja. Bułgarski ruch ekologiczny w pierwszych latach transformacji ustrojowej, "Balcanica Posnaniensia. Acta et studia" 2019, nr 26.

<https://doi.org/10.14746/bp.2019.26.13>

Dąbek-Wirgowa Teresa, Autoportret wodza w Memuarach Todora Żiwkowa [w:] Obraz kapłana, wodza, króla w kulturach słowiańskich, red. Dąbek-Wirgowa Teresa, Makowiecki Andrzej Zdzisław, Warszawa 1998.

Dąbrowski Jakub, "The medium is the message" - graffiti writing jako McLuhanowski środek przekazu [w:] Street art. Między wolnością a anarchią, red. Duchowski Mirosław, Sekuła Elżbieta Anna, Warszawa 2011.

Debord Guy, Społeczeństwo spektaklu oraz Rozważania o społeczeństwie spektaklu, tłum. Kwaterko Mateusz, Warszawa 2006.

Debord Guy, Wolman Gil Joseph, Przechwytywanie - instrukcja obsługi, tłum. Adamczak Marcin [w:] Miasto w sztuce - sztuka miasta, red. Rewers Ewa, Kraków 2010.

Dimitrova Kristina, Appropriations of Urban Space as Resistance: The Soviet Army Monument in Sofia, "Критика и Хуманизъм" 2016, nr 46.

Drozdowski Rafał, Obraz na obrazy. Strategie społecznego oporu wobec obrazów dominujących, Poznań 2009.

Dziamski Grzegorz, Artystyczne interwencje w przestrzeń miejską [w:] Miasto w sztuce - sztuka miasta, red. Rewers Ewa, Kraków 2010.

Dziamski Grzegorz, Kowalczyk Izabela, Kubicki Roman, Marciniak Janusz, Mazurek Maciej, Wartością sztuki krytycznej jest to, że wywołuje dyskusje i prowokuje do rozmów o wartościach..., rozm. przepr. Makowiecki Wojciech, "Gazeta Malarzy i Poetów" 2001, nr 2-3,

http://witryna.czasopism.pl/gazeta/artukul.php?id_artykulu=56, dostęp: 11.02.2024.

Eliade Mircea, Traktat o historii religii, tłum. Wierusz-Kowalski Jan, Warszawa 1993.

Eliade Mircea, Sacrum a profanum. O istocie sfery religijnej, tłum. Baran Bogdan, Warszawa 2008.

Fijołek Katarzyna, Okres fałszywej stabilizacji. Położenie ludności muzułmańskiej w Bułgarii od zakończenia II wojny światowej do uchwalenia konstytucji z 1971 roku, "Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym" 2016, t. 1.

Frąckiewicz Sebastian, Żeby było ładnie. Rozmowy o boomie i kryzysie street artu w Polsce, Poznań 2015.

Frydryczak Beata, O dwóch sensach krajobrazu [w:] Krajobraz kulturowy, red. Frydryczak Beata, Ciesielski Mieszko, Poznań 2014.

Gamboni Dario, *The Destruction of Art. Iconoclasm and Vandalism since the French Revolution*, London 2007.

Garcia David, Lovink Geert, *The ABC of Tactical Media*, <https://www.nettime.org/Lists-Archives/nettime-l-9705/msg00096.html>, dostęp: 27.01.2024.

Gołek-Sepetliewa Dorota, *Dychotomia pamięci w postkomunistycznej Bułgarii*, "Acta Baltico-Slavica" 2018, nr 42. <https://doi.org/10.11649/abs.2018.001>

Heidegger Martin, *Sztuka i przestrzeń*, tłum. Woźniak Cezary, "Principia. Pisma koncepcyjne z filozofii i socjologii teoretycznej", Lublin 1991, t. III.

Hirszowicz Maria, Neyman Elżbieta, *Społeczne ramy niepamięci*, "Kultura i Społeczeństwo" 2001, nr 3-4.

Ikono-kłazm w dobie "reprodukcji biocybernetycznej". Z W.J.T. Mitchellem rozmawiają Magda Szcześniak i Łukasz Zaremba, "Konteksty. Polska Sztuka Ludowa", nr 3, 2013.

Imos Rafał, *Wiara człowieka radzieckiego*, Kraków 2007.

Ivancheva Mariya, *The Fall of Socialism: the Mausoleum of Georgi Dimitrov in Sofia and the Berlin Wall*, https://www.academia.edu/1470794/The_fall_of_socialism_the_Mausoleum_of_Georgi_Dimitrov_in_Sofia_and_the_Berlin_Wall_compared, dostęp: 13.01.2020.

Jędruch Dorota, *Blok jako dzieło sztuki. Trzy modele architektury socjalnej w XX-wiecznej Francji: Le Corbusier, Emile Aillaud, Ricardo Bofill*, Kraków 2020.

Jóźwiak Wojciech, «Наковалня или чук» - przyczynek do hagiografii Georgiego Dymitrowa [w:] *Obraz świętości - świętość w obrazie*, red. Lis-Wielgosz Izabela, Jóźwiak Wojciech, Dziadul Paweł, Poznań-Szamotuły 2014.

Jóźwiak Wojciech, *Filmowy obraz chrystianizacji państwa bułgarskiego - pomiędzy sztuką a ideologią*, "Studia Wschodniosłowiańskie" 2013, t. 13. <https://doi.org/10.15290/sw.2013.13.23>

Juda Celina, *Pod znakiem BRL-u. Kultura i literatura bułgarska w pułapce ideologii*, Kraków 2003.

Kabakow Ilja, *Projekt publiczny albo duch miejsca*, tłum. Grzegorz Dziamski [w:] *Miasto w sztuce - sztuka miasta*, red. Rewers Ewa, Kraków 2010.

Kaleva Emilia, *Monument Soviet Army, Sofia, 1950* [w:] *ATRIUM. Architecture of Totalitarian Regimes of the XX Century in Urban Management. Case Studies in Bulgaria*, <http://www.atrium-see.eu/images/stories/survey/ATRIUMCaseStudiesBulgaria.pdf>, dostęp: 11.07.2020.

Kazimierska-Jerzyk Wioletta, *Aesthetic and Ethical Aspects of Responsibility for Mural Galleries (Comparative Analysis of Collections in Zaspá/Gdańsk, Łódź and Dulwich/London)*, "On the Waterfront" 2019, nr 6, s. 14.

Keil Marta, *Praktyki instytucjonalne festiwalu*, "Polish Theatre Journal" 2015, nr 1.

Kosieradzka Angelika, *Od alienacji do partycypacji. Sofijskie festiwale miejskie Urban Creatures i kwARTal jako obywatelskie instytucje alternatywne* [w:] *Od makrostruktur do mikrohistorii. Instytucje po 1989 roku na Bałkanach oraz w Europie Środkowej i Wschodniej*, red. Kosieradzka Angelika, Cmiel-Bażant Marta, Warszawa-Kraków 2019.

Kosieradzka Angelika, The performativity of protests: Artistic opposition to the Monument to the Soviet Army in Sofia as a way of modeling urban space, "Slavia Meridionalis" 2019, nr 19.

<https://doi.org/10.11649/sm.1861>

Kosieradzka Angelika, Kłopotliwa wielka płyta. Sąsiedzkie i artystyczne praktyki transformowania przestrzeni sofijskich kompleksów mieszkaniowych, "Kultura i Społeczeństwo" 2024, nr 1.

<https://doi.org/10.35757/KiS.2024.68.1.11>

Kostyrko Teresa, O kulturze artystycznej, Warszawa 1985.

Krajewski Marek, Street art i władze(a) miasta [w:] Street art. Między wolnością a anarchią, red. Duchowski Mirosław, Sekuła Elżbieta Anna, Warszawa 2011.

Krajewski Marek, Niewidzialne miasto - uspołeczniająca moc fotografii [w:] Niewidzialne miasto, red. Krajewski Marek, Warszawa 2012.

Krystyna Wilkoszewska, Uwagi na marginesie książki Gernota Bohmego "Filozofia i estetyka przyrody", "Sztuka i Filozofia" 2004, nr 24.

Kula Marcin, Religiopodobny komunizm, Kraków 2003.

Kuligowski Waldemar, Ludzie, sztuka, pieniądze. Festiwalizacja w Polsce, "Czas Kultury" 2013, nr 4.

Kuljić Todor, Tanatopolitika. Sociološkoistorijska analiza političke upotrebe smrti, Beograd 2014.

Kurz Iwona, Zaremba Łukasz, Potęga i nędza królestwa obrazów. Animistyczna ikonologia W.J.T. Mitchella [w:] Mitchell William John Thomas, Czego chcą obrazy? : pragnienia przedstawić, życie i miłości obrazów, tłum. Zaremba Łukasz, Warszawa 2013.

Kwiatkowski Piotr Tadeusz, [hasło:] Niepamięć [w:] Modi memorandi. Leksykon kultury pamięci, red. Saryusz-Wolska Magdalena, Traba Robert, współpraca Kalicka Joanna, Warszawa 2014.

Light Duncan, Young Craig, Public space and the material legacies of communism in Bucharest [w:] Post-Communist Romania at 25: Linking Past, Present and Future, red. Stan Lavinia, Vancea Diane, Lanham 2015.

Łojas Joanna, [hasło:] Graffiti [w:] Od aforyzmu do zinu. Gatunki twórczości słownej, red. Godlewski Grzegorz, Karpowicz Agnieszka, Rakoczy Marta, Rodak Paweł, Warszawa 2014.

Lubańska Magdalena, Muslims and Christians in the Bulgarian Rhodopes. Studies on Religious (Anti)syncretism, Berlin 2015. <https://doi.org/10.1515/9783110440003>

Majer Andrzej, Mikropolis. Socjologia miasta osobistego, Łódź 2015. <https://doi.org/10.18778/7969-856-1>

Mirzoeff Nicholas, Prawo do patrzenia, tłum. Szczęśniak Magda, Zaremba Łukasz [w:] Antropologia kultury wizualnej. Zagadnienia i wybór tekstów, oprac. Kurz Iwona, Kwiatkowska Paulina, Zaremba Łukasz, Warszawa 2012.

Mitchell William John Thomas, The Last Dinosaur Book. The Life and Times of a Cultural Icon, Chicago-London 1998.

Mitchell William John Thomas, Piśmienność wizualna czy wizualność piśmienna?, tłum. Charewicz Karolina, "Teksty Drugie. Teoria literatury, krytyka, interpretacja" 2012, nr 1/2.

Mitchell William John Thomas, Czego chcą obrazy? : pragnienia przedstawień, życie i miłości obrazów, tłum. Ł. Zaremba, Warszawa 2013.

Moch Włodzimierz, Street art i graffiti. Litery, słowa i obrazy w przestrzeni miasta, Bydgoszcz 2016.

Niziołek Katarzyna, Czy street art jest sztuką społeczną? Kulturotwórczy i obywatelski sens sztuki ulicznej w perspektywie koncepcji społecznych enklaw, "Pogranicze. Studia Społeczne" 2015, t. XXVI.

Niziołek Katarzyna, Sztuka społeczna. Koncepcje, dyskursy, praktyki, t. 1, Białystok 2015.

Niżyńska Aleksandra, Street art jako alternatywna forma debaty publicznej w przestrzeni miejskiej, Warszawa 2011.

Owsianowska Sabina, Banaszkiwicz Magdalena, Trudne dziedzictwo a turystyka. O dysonansie dziedzictwa kulturowego, "Turystyka Kulturowa" 2015, nr 11.

Panofsky Erwin, Studia z historii sztuki, wybr. i oprac. Białoostocki Jan, przeł. Ratkowska Paulina i in., Warszawa 1971.

Parusheva Dobrinka, Marcheვა-Atanasova Iliyana, Zlatkova Meglena, Tinkering with Daily Life: People, State and Social(ist) Housing in Bulgaria, "Etudes balkaniques" 2010, nr 3.

Pękala Teresa, Estetyczne doświadczenie przeszłości [w:] Zapomniana sztuka - sztuka pamiętania, red. Pękala Teresa, Lublin 2019.

Piotrowski Piotr, Agorafilia. Sztuka i demokracja w postkomunistycznej Europie, Poznań 2010.

Pollack Martin, Skażone krajobrazy, tłum. Niedenthal Karolina, Wołowiec 2014.

Popek Krzysztof, Muzułmanie w Bułgarii 1878-1912, Kraków 2022.

Porębski Mieczysław, Ikonosfera, Warszawa 1972.

Praczyk Małgorzata, Materia pomnika. Studium porównawcze na przykładzie monumentów w Poznaniu i Strasburgu w XIX i XX wieku, Poznań 2015.

Proces o podpalenie Reichstagu. Dokumenty, listy, notatki G. Dymitrowa, Moskwa 1944.

Ranciere Jacques, Dzielenie postrzegalnego. Estetyka i polityka, tłum. Kropiwnicki Maciej, Sowa Jan, Kraków 2008.

Rapior Waldemar, Między sąsiadami [w:] Niewidzialne miasto, red. Krajewski Marek, Warszawa 2012.

Rewers Ewa, Post-polis. Wstęp do filozofii ponowoczesnego miasta, Kraków 2005.

Rewers Ewa, Piękne miasto, "Herito" 2016, nr 22-23.

Ricoeur Paul, Pamięć, historia, zapomnienie, tłum. Margański Janusz, Kraków 2006.

Rikev Kamen, Pomniki armii radzieckiej w Bułgarii jako instrument w narodowej debacie nad historyczną pamięcią i zapomnieniem, "Kultura Słowian. Rocznik Komisji Kultury Słowian PAU" 2022, t. XVIII, s. 74. <https://doi.org/10.4467/25439561KSR.22.005.16357>

Schilling Agnieszka, Na legalu i nie. Festiwalowe graffiti, "Czas Kultury" 2013, nr 4.

Sendyka Roma, Niepamięć albo o sytuowaniu wiedzy o formach pamiętania, "Teksty Drugie. Teoria literatury, krytyka, interpretacja" 2016, nr 6. <https://doi.org/10.18318/td.2016.6.14>

- Sendyka Roma, Odzyskiwanie utraconej pamięci - o kontestowanych krajobrazach i ich reprezentacjach [w:] Krajobraz kulturowy, red. Frydryczak Beata, Ciesielski Mieszko, Poznań 2014.
- Shusterman Richard, Estetyka pragmatyczna i doświadczenie nieobecności miejskiej, tłum. Brzozowska Blanka, "Kultura współczesna. Teorie. Interpretacje. Praktyka" 2004, nr 1.
- Siedlecka Sylwia, Laboratorium tożsamości: bułgarski nurt muzyczny czałga w okresie transformacji [w:] Zmiana ram. Instytucje po 1989 roku w Europie Środkowej i na Bałkanach, red. Bogusławska Magdalena, Kobylińska Anna, Siedlecka Sylwia, Warszawa-Kraków 2019.
- Siedlecka Sylwia, Złote piachy, Wołowiec 2019.
- Skorzyńska Agata, Subwersje miejskie. Niewyraźne kultury oporu, "Kultura Współczesna. Teorie. Interpretacje. Praktyka" 2010, nr 2.
- Skorzyńska Agata, Praxis i miasto. Ćwiczenie z kulturowych badań angażujących, Warszawa 2017. <https://doi.org/10.4000/books.iblpan.5040>
- Sloterdijk Peter, Gniew i czas. Esej polityczno-psychologiczny, tłum. Żychliński Arkadiusz, Warszawa 2011.
- Słownik dysydentów. Czołowe postacie ruchów opozycyjnych w krajach komunistycznych 1956-1989, koordynacja całości Daniel Aleksander, Gluza Zbigniew, t. I, Warszawa 2007.
- Sobczak Jacek, Piesiewicz Piotr, Graffiti - dzieło sztuki czy forma dewastacji obiektów architektonicznych [w:] Street art. Między wolnością a anarchią, red. Duchowski Mirosław, Sekuła Elżbieta Anna, Warszawa 2011.
- Stanchev Evlogi, The growing Russophilia of post-communist Bulgarian nationalism: between entanglements and paradoxes, "Araucaria" 2023, nr 53. <https://doi.org/10.12795/araucaria.2023.i53.19>
- Stanoeva Elitza, Bulgaria's 1,300 Years and East Berlin's 750 Years: Comparing National and International Objectives of Socialist Anniversaries in the 1980s, "CAS Sofia Working Paper Series" 2017, nr 9.
- Stanoeva Elitza, Ideology and Urbanism in a Flux. Making Sofia Socialist in the Stalinist Period and Beyond, "Southeastern Europe" 2017, vol. 41, nr 2. <https://doi.org/10.1163/18763332-04102002>
- Stanoeva Elitza, The dead body of the leader as an organizing principle of socialist public space: The mausoleum of Georgi Dimitrov in Sofia [w:] Modernities Revisited, red. Behrensen Maren, Lee Lois and Tekelioglu Ahmet Selim, Vienna 2011, <https://www.iwm.at/publications/5-junior-visiting-fellows-conferences/vol-xxix/elitza-stanoeva-2/>, dostęp: 25.01.2024.
- Sudjic Deyan, Kompleks gmachu. Architektura władzy, tłum. Rasmus-Zgorzelska Agnieszka, Warszawa 2015.
- Sulima Roch, Antropologia codzienności, Kraków 2000.
- Sulima Roch, Przestrzeń publiczna: między anarchizacją a estetyzacją, "Kultura Współczesna. Teoria, Interpretacje, Praktyka" 2005, nr 4.
- Szpociński Andrzej, Pamięć zbiorowa a mass media, "Kultura Współczesna. Teorie. Interpretacje. Krytyka" 1999, nr 4.

Szwat-Gyłybowa Grażyna, Królewska rodzina, święta prorokini (wyrocznia) i dwór. Czy jest się z czego śmiać? [w:] Komunistyczni bohaterowie, t. 1: Tradycja, kult, rytuał, red. Bogusławska Magdalena, Grębecka Zuzanna, Wróblewska-Trochimiuk Ewa, Warszawa-Kraków 2011.

Tarkowska Elżbieta, Czas w życiu Polaków. Wyniki badań, hipotezy, impresje, Warszawa 1992.

Todorova Maria, The Mausoleum of Georgi Dimitrov as lieu de memoire, "The Journal of Modern History" 2006, vol. 78, nr 2. <https://doi.org/10.1086/505801>

Tomasik Wojciech, Inżynieria dusz. Literatura realizmu socjalistycznego w planie "propagandy monumentalnej", Toruń 2016.

Traba Robert, Pamięć zapisana w kamieniu, czyli krajobraz kulturowy jako palimpsest [w:] Dziedzictwo Kresów - nasze wspólne dziedzictwo?, red. Purchla Jacek, Kraków 2006.

Trankova Dimana, Searching for Bloke, <https://vagabond.bg/index.php/searching-bloke-2919>, dostęp: 20.01.2021.

Trybuś Jarosław, Przewodnik po warszawskich blokowiskach, Łódź 2018.

Trzeciak Katarzyna, Posągi i utopie. Rzeźba jako metafora nowoczesnej formy artystycznej, podmiotowości i politycznej wspólnoty, Kraków 2018.

Tunbridge John Edward, Ashworth Gregory John, Dissonant Heritage. The Management of the Past as a Resource in Conflict, Chichester 1996.

Vasileva Aneta, The Clash of Nationalisms: Making of Bulgarian Post-Socialist Identity on the Modern Heritage Battlefield [w:] Metamorphosis. The Continuity of Change, red. Tostões Ana, Koselj Nataša, Ljubljana 2018.

Vasileva Aneta, Elitist or egalitarian? Stefka Georgieva and the peculiar face of Bulgarian "socialist" brutalism [w:] Stefka Georgieva: Architektin der 1960er Jahre in Bulgarien, red. Stiller Adolph, Bulant-Kamenov Aneta, Salzburg 2019.

Vasileva Aneta, Kaleva Emilia, Recharging Socialism: Bulgarian Socialist Monuments in the 21st Century, "Studia ethnologica Croatica" 2017, vol. 29. <https://doi.org/10.17234/SEC.29.5>

Vladova Tania, Heritage and the Image of Forgetting: The Mausoleum of Georgi Dimitrov in Sofia [w:] Heritage, Ideology, and Identity in Central and Eastern Europe: Contested Pasts, Contested Presents, red. Rampley Matthew, Rochester 2012. <https://doi.org/10.1017/9781846158322.007>

Vukov Nikolai, Emergent Reinscriptions and Dynamics of Self-representation. Socialist Monumental Discourse in Bulgaria, <http://www.kakanien-revisited.at/beitr/emerg/NVukov1.pdf>, dostęp: 25.01.2024.

Vukov Nikolai, Fantasies of Corporeality - Monuments of the Socialist Period and After [w:] Heroes We Love. Ideology, Identity and Socialist Art in the New Europe, red. Vidmar Simona, Maribor 2017.

Wacławek Łukasz, Bułgarski mit wyzwoleńczy i jego przestrzenne realizacje. Przykład szczytu Szipka, "Adeptus" 2023, nr 20.

Walde Claudia, Mural XXL, London 2015.

Welsch Wolfgang, Estetyka poza estetyką. O nową postać estetyki, red. Wilkoszewska Krystyna, tłum. Guzalska Katarzyna, Kraków 2005.

Wien Markus, Georgi Dimitrov: Three Manifestations of his Cult [w:] The Leader Cult in Communist Dictatorships. Stalin and the Eastern Bloc, red. Apor Balazs, Behrends Jan C., Jones Polly, Rees Arfon, Londyn 2004. https://doi.org/10.1057/9780230518216_11

Wiśniewski Michał, U nas w bloku, "Herito" 2017, nr 29.

Wodiczko Krzysztof, Socjoestetyka. Krzysztof Wodiczko w rozmowie z Adamem Ostolskim, Warszawa 2015.

Zankina Emilia, Pro-Russia or anti-Russia: political dilemmas and dynamics in Bulgaria in the context of the war in Ukraine [w:] The Impacts of the Russian Invasion of Ukraine on Right-Wing Populism in Europe, red. Ivaldi Gilles, Zankina Emilia, Brussels 2023.

Zaremba Łukasz, Obrazy wychodzą na ulice. Spory w polskiej kulturze wizualnej, Warszawa 2018.

Zieliński Florian, Szata ideologiczna miasta - architektura i strój [w:] Wizualność miasta. Wytwarzanie miejskiej ikonosfery, red. Krajewski Marek, Poznań 2007.

Zlatkova Meglena, Gardening the City: Neighbourliness and Appropriation of Common Spaces in Bulgaria, "Colloquia Humanistica" 2015, nr 4. <https://doi.org/10.11649/ch.2015.012>

Zupagrafika, Eastern Blocks, Poznań 2019.

Zupagrafika, Panelki. Construct Your Socialist Prefab Panel Block, Poznań 2019.

Zydorowicz Jacek, Polska sztuka krytyczna po 1989 roku. Postmodernizm oporu czy signum temporis z opóźnionym zapłonem?, "Po co nam sztuka?" 2014, nr 2.

Żmigrodzki Marek, Status prawny mniejszości narodowych w Bułgarii, "Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, Sectio K - Politologia" 1999, t. 6.

Cyrylica

a) Teksty źródłowe

Аврамов Димитър, *Маргарит Цанев – Марго*, „Перо. Независимо списание за литература и изкуство” 1990, nr 2.

Агопян Харитина, *В Музея на социализма няма място за Паметника на Съветската армия*, <https://www.focus-news.net/novini/regioni/V-Muzeya-na-socializmanyama-myasto-za-Pametnika-na-Suvetskata-armiya-1927872>, dostęp: 11.02.2024.

Бакърджиев Евгений, *Евгений Бакърджиев, бивш вицепремиер: Ако пак вдигнат мавзолея, ще го сринат втори път*, rozm. przepr. Русев Симо, https://retro.bg/intervyu/strongevgeniy-bakrdzhiev-bivsh-vitsepremierstrongstrongako-pak-vdignat-mavzoleyashche-go-srina-vtori-pt-strongbr-nbsp_17909.html, dostęp: 15.01.2024

Бенвенисти Яко Буко, Колева Пенева Мария, Николова Димитрова Вера, Михайлова Станчева Магдалена, Георгиева Тютюнджиева Стоянка, *София. Водач за историческите и културните забележителности*, София 1959.

Благова Ана, „Бронзовата къща“ ще деидеологизира мястото на бившия мавзолей, надяват се авторът и общината, https://www.dnevnik.bg/gradska_sreda/2017/11/08/3073393_bronzovata_kushta_shte_deideologizira_miastoto_na/#, достъп: 31.01.2024.

Возко, *Изкуството губи смисъла си, ако може да бъде дефинирано с няколко изречения*, <https://urbancreatures.bg/2013/07/05/bozko-urban-creatures-изкуството-губи-смисъла-си-ако-мо/>, достъп: 22.12.2020.

Борбата продължава, или ритник в гърба на инерцията (требник), „Литературен вестник“ 1997, нр 16.

Ботева Ивелина, Каравланова Мария, Черкелов Хубен, Обрешков Тодор, Дурмана Петко, Членове на Групата „Публично изкуство в България“, *До Министерство на външните работи на Австрия*, <https://www.facebook.com/notes/бронзовата-къща-въпро-си-и-отговор-и/до-министерство-на-външните-работи-на-австрия/944475439035306/>, достъп: 30.01.2024.

Бояджиев Лъчезар, *Разговор с Лъчезар Бояджиев*, rozm. przegr. Василева Мария [w:] *Изкуство за промяна 1985–2015*, red. Василева Мария, София 2015.

Василев Светлозар, „Спасете детето“: *Кратки форми 1983–2018 г.*, „Университетски дневник“ 2018, нр 23.

Василев Светлозар, *Графитите като протест. 1969 – 2018 г.*, <https://kultura.bg/web/графитите-като-протест-1969-2018-г/>, достъп 26.12.2019.

Вождът на нашата славна БКП (к) другарят Георги Димитров е вече между нас!, „Работническо дело“ 6 ноември 1945.

Врабчев Андрей, *Mausoleum/Мавзолей*, <https://www.facebook.com/Mausoleum-Мавзо-лей-541989552976582/>, достъп: 29.04.2020.

Гаджев Владимир, *Йоко Оно благодари на България през 1983 г., докато тук следят почитателите на Ленън*, <https://e-vestnik.bg/7882/yoko-ono-blagodari-na-balgariyaprez-1983-g-dokato-tuk-sledyat-pochitatelite-na-lenan/>, достъп: 26.12.2019.

Георгиев Емил, *Измамата с „Бронзовата къща“*, <https://www.ploshtadslaveikov.com/izmamata-bronzovata-kashta-video/>, достъп: 29.01.2024.

Георгиев Емил, *Провалът на Бронзовата къща е нейният триумф*, <https://www.ploshtadslaveikov.com/provalat-na-bronzovata-kashta-e-nejniyat-triumf/>, достъп: 29.01.2024.

Гешев Ясен, *Ясен Гешев в „40 до 40“*, rozm. przegr. Дюзев Михаил, <https://darikradio.bg/asen-geshev-v-40-do-40.html>, достъп: 20.12.2020.

Джамбазов Стефан, Васил Симитчиев: Мавзолеят беше физически премахнат от същите сили, които го създадоха, <https://xn--b1agihxg2e.com/post/154034626376/%D0%B2%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB-%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%87%D0%B8%D0%B5%D0%B2-%D0%BC%D0%B0%D0%B2%D0%B7%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D1%8F%D1%82-%D0%B1%D0%B5%D1%88%D0%B5-%D1%84%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8>, достъп: 31.01.2024.

Димитрова Елиана, 50 години от протеста на българските студенти в защита на „Прахката пролет“, <https://bntnews.bg/bg/a/50-godini-ot-protest-na-blgarskitestudenti-sreshchu-sbitiyata-v-chekhiya>, достъп: 5.01.2024.

Динков Кирил, Петият конгрес на БКП, „София“ 1962, nr 10.

Душков Атанас, Мавзолея, „Сердика“ 1950, nr 1–2.

„Един човек“ на художника Шурелов на мястото на бившия мавзолей, <https://bnt1.bnt.bg/bg/a/edin-chovek-na-khudozhnika-shurelov-na-myastoto-na-bivshiya-mavzoley>, достъп: 31.01.2024.

За инициативата, <https://demontirane.org/гражданска-инициатива-за-демонтиран/>, достъп: 30.07.2020.

Закон за обявяване комунистическия режим в България за престъпен, „Държавен вестник“ 5 май 2000, nr 37.

Западни дипломати донасят кънките на лед в София, http://stara-sofia.blogspot.com/2013/12/blog-post_30.html, достъп: 2.02.2024.

Инициативен комитет поиска демонтиране на паметника на Съветската армия, <https://bntnews.bg/bg/a/210713-initsiativen-komitet-poiska-demontirane-na-pametnikana-sa-vetskata-armiya>, достъп: 3.02.2024.

Кандов Борислав, Срещу стената. Уникално интервю с мистериозния графити-райтър и политически активист Bloke, https://www.capital.bg/light/postit/2010/04/29/894458_sreshtu_stenata/, достъп: 29.12.2019.

Кой накара софиянци да си мислят, че ще има нов мавзолей?, <https://dariknews.bg/novini/liubopitno/koj-nakara-sofiqnci-da-si-mislqt-che-shte-ima-nov-mavzolej-990478>, достъп: 28.01.2024.

Комментарий Департамента информации и печати МИД России по ситуации вокруг паметника Советской Армии в Софии, https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/202402, достъп: 30.07.2020.

Костадинов Славей, Операция „Мавзолей“: Преди 17 години цяла седмица взривяват гробницата на Георги Димитров (УНИКАЛНИ СНИМКИ), https://blitz.bg/obshtestvo/operatsiya-mavzoley-predi-17-godini-tsyala-sedmitsa-vzrivyavat-grobnitsata-na-georgidimitrov-unikalni-snimki_news438151.html, достъп: 28.01.2024.

Кутин Любомир, *Фестивалите в съвременното общество*, http://kultura.bg/web/фестивали-те-в-съвременното-общество/#_ftn3, достъп: 21.12.2020.

Къде са днес Косъ, Хубен и Тушев, чийто имена бяха по фасадите в средата на 90-те?, <https://www.btv.bg/video/shows/predi-obed/videos/kade-sa-dnes-kosyo-huben-i-tushevchijto-imenajaha-po-fasadite-v-sredata-na-90-te.html>, достъп: 29.12.2019.

Кьосев Александър, *Този паметник ме обижда*, https://www.dnevnik.bg/analizi/2015/02/19/2473222_tozi_pametnik_me_obijda/, достъп: 10.08.2020.

Манчев Боян, *Комунизъм / посткомунизъм: Политика и репрезентация. Българският случай* [w:] *Изкуство за промяна 1985–2015*, ред. Василева Мария, София 2015.

Маринов Петър, *Художникът Петър Маринов: Готов съм да възстатновя безплатно изчезналия барелеф на Джон Ленън, пазя калпа*, rozm. przerw. Гозес Исак, <https://show.blitz.bg/intervyu/khudozhnikt-petr-marinov-gotov-sm-da-vzstatnovya-bezplatnoizcheznaliya-barelef-na-dzhon-lenn-pazyja-kalpa?pre=view&cache=nocache>, достъп: 26.12.2019.

Маринов Чавдар, Везенков Александър, *Комунизъм и национализъм на Балканите: брак по сметка или взаимно привличане?*, <https://www.librev.com/index.php/prospectscience-publisher/4061-komunizam-i-natzionalizam-na-balkanite-brak-po-smetka-ilivzaimno-privlichane>, достъп: 28.04.2024.

Марков Георги, *Задочни репортажи за България*, София 1990.

Маркова Хортензия, *Мистериозната смърт на българския Banksy, „168 часа“ 5–11 ноември 2020*.

Милев Иво, *Животът и смъртта на Людмила Живкова*, София 2022.

Министерство на строителството и селищното устройство, Комплексен научноизследователски и проектантски институт по архитектура и типизация „Главпроект“, *Типови проекти на къщи и вили*, София 1983.

Министерство на строителството и селищното устройство, Комплексен научноизследователски и проектантски институт по архитектура и типизация „Главпроект“, *Типови проекти на обществени сгради*, София 1984.

Министерство на строителството и селищното устройство, Съюз на архитектите в България, Комплексен научноизследователски и проектантски институт по архитектура и типизация „Главпроект“, *Каталог на проекти за индивидуални жилищни сгради*, София 1984.

Младенова Радмила, *Бялата ни спалня*, София 2014.

Млечевска Вера, Изкуството като реакция на културни политики в България от края на 80-те години, <http://openartfiles.bg/bg/topics/3041-art-as-reaction-to-culturalpolicies-in-bulgaria-from-the-end-of-the-1980s>, достъп: 10.01.2020.

Nasimo, Вярвам в светостта на семейство, <https://webstage.bg/art/4745-edna-stenaedno-semeystvo-edin-memorial-nasimo-i-negovoto-novo-visoko-izkustvo.html>, достъп: 30.04.2024.

Николов Тони, Случаят „Варсано“ или отпорът на сковаващия страх, <http://kultura.bg/web/случаят-варсано/>, достъп: 29.12.2019.

Николова Деси, Графити бунтът на BLOKE: Истината остава!, <http://egoist.bg/grafiti-buntat-na-bloke-istinata-ostava/?fbclid=IwAR3kXsnTHp2PYRdaCKsUPfPyOvTO2tDtAFwM9fL22791iHkSsCLWlCdGfvU>, достъп: 29.12.2019.

Ончева Юлиана, Войнишкият лъв се връща на мястото си, след демонтажа на паметника пред НДК, <https://offnews.bg/obshtestvo/vojnishkiat-lav-se-vrashta-na-miastotosi-sled-demontazha-na-pametnik-659732.html>, достъп: 15.08.2020.

Откриват „Бронзовата къща“ в центъра на София, https://blitz.bg/obshtestvo/otkrivatbronzovata-kshcha-v-tsentra-na-sofiya-snimki_news634493.html, достъп: 29.01.2024.

Патев Павел, Царската зоологическа градина, „Сердика“ 1938, nr 8.

Петко Дурмана за противоречията около Бронзовата къща – Седмицата на живо 10 ноември 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=7WCcXzI5dnU>, достъп: 31.01.2024.

Пламен Деянофф – „Бронзовата къща“, <https://sofia-art-galleries.com/2017/06/09/plamen-deyanoff-bronzovata-kashta/>, достъп: 29.01.2024.

Подземията на разрушения мавзолей се превръщат в музей на съвременното изкуство, <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=Wnch-2ayruw>, достъп: 28.01.2024.

Попов-Джони Иван, Всяка сряда ни викаха в милицията. Джони от ‘Нови цветя’ за пънка при социализма, rozm. przergr. Мицов Венци, <https://offnews.bg/interviu/vsiakasriada-ni-vikaha-v-militciata-dzhoni-ot-novi-tcvetia-za-pank-729203.html>, достъп: 27.12.2019.

Праматаров Веселин, На конци. 1968. Една действителна история, КИБЕА 2021.

Представяне на решенията на Комисиите за творческа оценка за финансиране на проекти по Програма „Навън“ през 2022 г., <https://artsofia.bg/bg/outside/2022/01/27/predstavjane-na-reshenijata-na-komisiite-za-tvorcheska-ocenka-za-finansirane-na-proektipo-programa-navyn-prez-2022-g>, достъп: 31.01.2024.

Раянов Светлозар, Българинът, строшил плочата на паметника на окупатора: Това е моят протест срещу режима на Путин и войната срещу Украйна, rozm. przergr. Стоянов Стойко, <https://faktor.bg/bg/articles/balqarinat-stroshil-plochata-na-pametnikana-okupatora-tova-e-moyat-protest-sreshtu-rezhima-na-putin-i-voynata-sreshtu-ukrayna>, достъп: 11.02.2024.

Решават съдбата на паметника пред НДК, https://m.novinite.bg/view_news.php?id=84549, достъп: 10.08.2020.

Сивриев Крум, 1 май, „Сердика“ 1945, nr 3–4.

Симеонов Божидар, BOZKO: Мечтая да променя тъжния пейзаж от социализма, rozmn. przerw. Ангелова Мария, https://www.peika.bg/statia/BOZKO_Mechtaya_da_promenya_tazhniya_peyzazh_ot_sotsializma_l.a.i.99651_da_mechtaya_ot_peyzazh_promenya_sotsializma_tazhniya.html, достъп: 22.12.2020.

Симеонов Божидар, Реалността ми е по-интересна, когато е малко крива. BOZKO – художник, артист, много висока личност, rozmn. przerw. Тонева Мария, <https://webstage.bg/art/3792-realnostta-mi-e-po-interesna-kogato-e-malko-kriva-bozkohudozhnik-artist-mnogo-visoka-lichnost.html>, достъп: 22.12.2020.

Старчев Валентин, Валентин Старчев: Демокрацията отприщи енергията на лумпена, rozmn. przerw. Димова Милена, <http://old.segabg.com/article.php?issueid=2052&sectionid=5&id=0001001>, достъп: 25.08.2020.

Старчев Валентин, Скулпторът Валентин Старчев на 82 г.: Събарянето на „1300 години България“ не беше удар изневиделица, rozmn. przerw., Коцева Елена, https://blitz.bg/obshtestvo/nad-55/skulptort-valentin-starchev-na-82-g-sbaryaneto-na-1300-godiniblgariya-ne-beshe-udar-iznevidelitsa_news537987.html, достъп: 2.02.2024.

Стефанова Мая, Върху „плъзгащата се дъска“, „Биж!“ 2019, nr 85.

Стоянова Евелина, Решено е: Тръгва демонтажът на Паметника на съветската армия, <https://bnr.bg/post/101920786/resheno-e-traqva-demontajat-na-pametnika-na-savetskataarmia>, достъп: 11.02.2024.

Съобщение на МВНР относно събитие, организирано от Посолството на Руската федерация, <https://www.mfa.bg/bg/news/22725>, достъп: 29.04.2020.

Терзиев Красимир, Дух, който някога е бил успокояващо познат, <https://www.terziev.info/bg/mediq/item/543-duh-kojito-nqkoga-e-bil-uspokoqvashto-poznat>, достъп: 25.08.2020.

Терзиев Красимир, Между миналото което е на път да се случи и бъдещето което вече е било, София 2015.

Терзиев Красимир, Къотер Даниел, Периферна светлина, въздух и слънце, „Пирон“ 2018, nr 16, http://piron.culturecenter-su.org/wp-content/uploads/2018/06/krassimirterziev_peripheral-light.pdf, достъп: 6.01.2021.

Тонев Любен, София днес и утре, „Сердика“ 1945, nr 1–2.

Фандъкова: Художниците от фестивала „Urban Creatures“ отправят послания срещу вандализъм, <https://bnr.bg/sofia/post/100256099/fandykova-hudojnicite-ot-festivalaurban-creatures-otpravvat-poslaniya-sreshtu-vandalizym>, достъп: 21.12.2020.

Филкова Федя, Маргарит Цанев – Марго (1944–1969). Завършеност и безпределна устременост, „Култура“ 2014, nr 16, <http://newspaper.kultura.bg/bg/article/view/22118>, достъп: 25.12.2019.

Христов Христо, Повече от скандално: Комунистическият режим е представен манипулативно и тенденциозно в новите учебници по история, <https://desebg.com/obrazovaniekomunizum/4006-2019-06-19-14-04-30>, достъп: 25.01.2024.

Черкелов Хубен, Художникът Хубен Черкелов в разговор за изкуството, което свързва България с Америка и света, rozm. przerw. Ненчев Даниел, <https://eqoist.bg/huben--parite-izkustvoto/>, достъп: 29.12.2019.

Чолакова Савка, Най-обичаната формация „Нова генерация завинаги“ възкръсна в снимките на Нели Воева, https://blitz.bg/obshtestvo/kultura/nay-obichanata-formatsiya-novageneratsiya-zavinagi-vzkrnsna-v-snimkite-na-neli-voeva_news635842.html, достъп: 26.12.2019.

Янакиев Калин, Георги Димитров, Карл V и конете му, <https://kultura.bg/web/георги-димитр-ов-карл-в-и-конете-му/>, достъп: 26.04.2024.

b) Opracowania

Ангелова Милена, Привилегии и „патронаж“ вместо обществено подпомагане: „Бойците против фашизма“ в социалните политики на комунистическа България, 1944–1951, „Balkanistic Forum“ 2023, nr 2.

Ангелова Милена, Съветизация на паметта. Съюзът на бойците против фашизма и производството на памет (1945–1951) [w:] Българският социализъм: идеология, всекидневие, памет, red. Лулева Ана, Петрова Иванка, Петров Петър, Казаларска Светла, Янчева Яна, София 2021.

Апостолова Ива, Законът с2дс. уличното изкуство, „Семинар_BG“ 2010, nr 3, <https://www.seminar-bg.eu/spisanie-seminar-bg/broy3/item/270-законът-vs-уличното-изкуство.html>, достъп: 26.12.2019.

АТРИУМ. Архитектура на тоталитарните режими от ХХ век в градското управление. Транснационално проучване, red. Кълева Емилия, Кайтазов Георги, София 2014.

Белчева Ина, Статуята на Републиката: от площад „9-ти септември“ до Музея на социалистическото изкуство, „Журнал за исторически и археологически изследвания“ 2016, nr 3.

Бояджиева Елинка, Жълтите павета – керамика, естетика, символика, „Наука“ 2011, vol. 5.

Булев Тодор, Бронзова къща вместо мавзолей, „Култура“ 2017, nr 38,
<http://newspaper.kultura.bg/bg/article/view/26650>, dostęp: 21.04.2020.

Булев Тодор, Столична община ще прави на пл. „Княз Ал. Батенберг“ „Бронзова къща“.
Защо?, <https://artdialog-bg.com/стoлична-община-ще-прави-на-площад-к/>, dostęp:
30.01.2024.

Българските абсурди и куриози на XX век, „L'Europeo“ 2019, nr 68.

Василев Васил, Нищо измислено, нищо случайно. Народният съд... някъде в България, София
2010.

Василев Кирил, Вместо Мавзолей – Хрельова кула, „Култура“ 2017, nr 26,
<https://newspaper.kultura.bg/bg/article/view/26280>, dostęp: 31.01.2024.

Василева Анета, Новият архитектурен консерватизъм, „Култура“ 2018, nr 10.

Василева Анета, Спорно наслеђе у постсоцијалистичкој Бугарској: Кратак историјат и
теорија у паневропском контексту, tłum. Томовић Ана, „Модерна Конзервација“ 2018, nr 6.

Василева Анета, Кълева Емилия, Българският постсоциалистически град: трансформация
на публичното пространство, глобализация и идентичност, „Критика и Хуманизъм“ 2013,
vol. 42, nr 1–2.

Василева Анета, Кълева Емилия, Live or let die: постсоциалистическото публично
пространство в контекста на социалистическите монументи, „Семинар_BG“ 2017, nr 15.

Василева Мария, Васил Симитчиев – наблюдателят, <https://kultura.bg/web/васил-симитчиев-наблюдателят/>, dostęp: 31.01.2024.

Василева Мария, София – разкази в картинки, „Семинар_BG“ 2010, nr 2, <https://www.seminar-bg.eu/spisanie-seminar-bg/broy2/item/249-sofia-razkazi-v-kartinki.html>, dostęp: 28.03.2021.

Веселинов Веселин, Вкаменености за уталожване,
<https://litenet.bg/publish8/ves-veselinov/communist.htm>, dostęp: 13.08.2020.

Веселинов Веселин, Мемориалът на загиналите чиновци от Първи и Шести пехотен полк,
<https://litenet.bg/publish8/ves-veselinov/memorialyt/memorialyt.htm>, dostęp: 10.08.2020.

Веселинов Веселин, Рицарите на духа и крантата,
<https://litenet.bg/publish8/ves-veselinov/ricarite.htm>, dostęp: 10.08.2020.

Воденичаров Петър, България през 70-те години – национализъм, модернизация, еманципация? Критически дискурсен анализ на тоталитарните политики на паметта, "Balkanistic Forum" 2004, nr 1–3.

Вуков Николай, Монументалните репрезентации в пропагандата на комунистическия режим в България (1944–1989) [w:] История на Народна Република България. Режимът и общество, red. Знеполски Ивайло, София 2009.

Вуков Николай, Сакрални хронологии и линии на приемственост с предходни епохи в паметниците след 1944 г. в България, „Семинар_BG“ 2017, nr 15, <https://www.seminar-bg.eu/spisanie-seminar-bg/broy15/item/493-sakralni-hronologii-i-linii-napriemstvenost.html>, достъп: 10.07.2020.

Вълчева Соня, Причисляването на Георги Димитров към пантеона на българските светци на Лайпцигския процес, „Годишник на Асоциация за антропология, етнология и фолклористика >>Онгъл<<“ 2001, nr 2.

Генова Ирина, Изкуството от епохата на комунизма в художествения музей след комунизма, https://litenet.bg/publish14/i_genova/muzei.htm, достъп: 11.03.2020.

Генова Яна, Господинов Георги, Инвентарна книга на социализма, София 2006.

Георгиев Димитър, Проучване на номенклатурите за изграждане на едропанелни жилищни сгради в Република България [w:] Сборник с доклади. Международна научна конференция „Проектиране и строителство на сгради и съоръжения“ (Теория и практика за устойчиво бъдеще), red. Иванов Ячко П., Хрисчев Лъчезар С., София 2022.

Георгиева Валентина, Новите медии и старите форми на съпротива, „Семинар_BG“ 2009, nr 1, <https://seminar-bg.eu/spisanie-seminar-bg/broy1/item/192-novite-medii-i-starite-formi-na-saprotiva.html>, достъп: 29.12.2019.

Груев Михаил, Демографски тенденции и процеси в България в годините след Втората световна война [w:] История на Народна Република България. Режимът и общество, red. Знеполски Ивайло, София 2009.

Гугов Антон, За фасадата в българската архитектура през втората половина на XX век, София 2013.

Данаилов Антон, Несвоевременни разсъждения за два монумента. Между архитектурата, скулптурата и мястото, „Визуални изследвания“ 2020, nr 2.

Дандолова Искра, За философията на модернизма в архитектура на Баухаус (Драмата на жилищните комплекси в София: от модернизъм до антимодернизъм), „Философски алтернативи“ 2022, nr 1.

Димиев Боян, „Графити“ като феномен на масовата култура (между „вандализма“ и „изкуството“), „Проблеми на изкуство“ 2006, nr 3.

Дичев Ивайло, В памет на паметника „1300 години България“, <https://offnews.bg/nashiteavtori/v-pamet-na-pametnika-1300-godini-balgaria-659842.html>, достъп: 12.08.2020.

Дичев Ивайло, В памет на паметника, „Семинар_BG“ 2017, nr 15, <https://www.seminar-bg.eu/spisanie-seminar-bg/broy15/item/491-v-pamet-na-pametnika.html>, достъп: 29.08.2020.

Дойнов Пламен, Словото като престъпление: Писателите пред Народния съд. Към втората вълна на терор след 9 септември 1944, „Balkanistic Forum“ 2023, nr 2.

Дончева Лора, Игнатова Анка, За паметниците на социалистическото монументално изкуство в България – история и съвременни проблеми, „България, българите и Европа – мит, история, съвремие“ 2017, nr 1.

Еленков Иван, „Хуманно-класовият втори златен век“. 1300-годишнината от основаването на българската държава и историзиране на официалната култура в юбилейна действителност (1976–1981 г.), „Критика и Хуманизъм“ 2007, vol. 23.

Еленков Иван, Културната политика през времето на комунизма – партийно ръководство, идеология, институционални режими [w:] История на Народна Република България. Режимът и общество, red. Знеполски Ивайло, София 2009.

Еленков Иван, Културният фронт. Българската култура през епохата на комунизма – политическо управление, идеологически основания, институционални режими, София 2008.

Ефтимов Йордан, Какво да правим с комунистическите паметници?, <https://liternet.bg/publish/yeftimov/monuments.htm>, достъп: 31.01.2024.

Желева-Мартинс Добрина, Първият модерен жилищен комплекс в София – ж.к. „Илинден“, „Архитектура. Списание за архитектурно творчество, архитектурна теория и критика“ 1997, nr 2.

Зидаров Васил, Паметник на съветската армия в София, „София. Списание на софийския градски народен съвет на депутатите на трудещите се“ 1953, rok I (XVII).

Знеполски Ивайло, Българският комунизъм – социокултурни черти и властова траектория, София 2008.

Иванова Радост, „Всички жаби са зелени, само наща е червена“ – графитите върху Паметника на съветската армия и Мавзолея, „Българска етнология“ 1995, nr 1.

Кабаков Иван, Графитите и техните употреби [w:] Графитите в София. Изкуство, маркетинг, пропаганда, red. Кабаков Иван, София 2019.

Кабаков Иван, Графитите: изкуство или вандализъм? [w:] Графитите в София. Изкуство, маркетинг, пропаганда, red. Кабаков Иван, София 2019.

Калинова Евгения, Българската култура и политическият императив (1944–1989), София 2011.

Кьосев Александър, „ХАЙДЕ ДЕ! ТУКА Е БЪЛГАРИЯ!“ Националистически образи из публичните пространства на София, <https://piron.culturecenter-su.org/хайде-де-тука-е-българия-национали/>, dostep: 30.04.2024.

Кьосев Александър, Паметникът на травмата и срама. Разговор с Александър Кьосев, rozm. przepr. Николов Тони, <https://www.kultura.bg/article/1191-pametnikyt-natravmata-i-srama-razgovor-s-aleksandyr-kosev>, dostep: 28.04.2024.

Любен Тонев за Общия градоустройствен план на София от 1945 година, „Архитектура. Списание за архитектурно творчество, архитектурна теория и критика“ 1992, nr 7–8, <https://naq.sofia.bg/FileBrowser/File?path=esoft.portal%2FЛЮБЕН%20ТОНЕВ%20ЗА%20ОБЩИЯ%20ГРАДОУСТРОЙСТВЕН%20ПЛАН%20НА%20СОФИЯ%20ОТ%201945%20ГОДИНА.pdf>, dostep: 28.05.2024.

Николов Тони, София и паметникът на унижението, <https://kultura.bg/web/софияи-паметникът-на-унижението/>, dostep: 1.08.2020.

Ножарова Весела, Въведение в българското съвременно изкуство 1982–2015, Пловдив 2018.

Папучиев Николай, Музеят – възможен и невъзможен. Предизвикателства на масовата култура, стратегии на пазара и носталгично помнене на миналото, София 2019.

Попова Диана, Съвременното изкуство – общуване и общество [w:] Изкуство за промяна 1985–2015, red. Василева Мария, София 2015.

Райчевски Стоян, Истината за Паметника на Съветската армия в София, „Литературни Балкани“ 2011, nr 20.

Русева Малвина, Впечатленията на Лю Корбюзие от България в „Пътуване на изток“, „Визуални изследвания“ 2017, nr 1.

Семерджиев Петър, Народният съд в България 1944–1945. Кому и защо е бил необходим, Ерусалим 1997.

Станоева Елица, Централният градски площад като легитимационен ресурс: Пл. „Девети септември“ в социалистическия център на София, „Критика и Хуманизъм“ 2010, vol. 33, nr 3.

Станоева Елица, Строежът на социалистическия град: егалитаризъм или монументализъм, „Критика и Хуманизъм“ 2013, vol. 42, nr 1–2.

Станоева Елица, София. Идеология, градоустройство и живот през социализма, София 2016.

Станчева Магдалина, София. От древността до нови времена, София 2009.

Станчева Силвия, Идеологически основания на музейната институция през периода на държавния социализъм в България (1944–1989 г.) [w:] Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Философски факултет. Библиотечноинформационни науки, т. 6, София 2014.

Стефанов Свилен, Авангард и норма. Иновационни тенденции в българското изкуство от края на XX век, София 2003.

Стойчева Жана, Градското планиране на София през прехода (1990–2010), София 2017.

Тенев Георги, Надписи на стената [w:] Изкуств за промяна. 1985–2015, red. Василева Мария, София 2015.

Толева Нина, Алманах на панелна „Тракия“, Пловдив 2016.

Тонев Любен, Ниски – еднофамилни или високи – колективни жилища, „Сердика“ 1938, nr 1.

Фосколо Мона, Георги Димитров. Една критическа биография, София 2013.

Христова Наталия, Специфика на българското „дисидентство“, „Исторически преглед“ 2004, nr 3–4.

Христова Наталия, Специфика на българското „дисидентство“: власт и интелегенция 1956–1989 г., Пловдив 2005.

Шарланов Диню, История на комунизма в България, т. 1, София 2009.

Якимова Ирина, От „национален“ сецесион към социалистически реализъм. Как 9 септември 1944 г. промени архитектурния облик на София [w:] 70 години от поврата на Девети септември 1944 година – исторически предпоставки и последствия. Сборник с научни изследвания, ред. Баева Искра, София 2015.

Filmografia

A Better Tomorrow: The Georgi Dimitrov Mausoleum, реж. Matthew Brunwasser, USA 2000, <https://www.uctv.tv/shows/A-Better-Tomorrow-The-Georgi-Dimitrov-Mausoleum-Hope-and-Disappointment-in-Bulgaria-7644>, data достъпу: 15.01.2024.

Dimitrov Returns To Bulgaria From Moscow, <https://www.youtube.com/watch?v=eYyWqS1ZTLE>, достъп: 15.01.2024.

Plamen Dejanoff – The Bronze House, <https://www.youtube.com/watch?v=68MQzAQQB5I>, достъп: 29.01.2024.

БунтART, одцинек 7., <https://www.youtube.com/watch?v=itQVG6KnAMk&t=250s>, достъп: 29.12.2019.

В крак с времето, реж. Парталев Антон, България 2012.

Второто освобождение, реж. Овчаров Светослав, България 2021.

Задкулисно за Бронзовата къща, <https://www.youtube.com/watch?v=DH40gFMyhKs>, достъп: 29.01.2024.

Истории с паметници, реж. Дичев Ивайло, Терзиев Красимир, България 2009.

Меги, реж. Донеv Петър, България 1989.

Представяне на проектите и решенията на Комисиите за творческа оценка по Програма „Навън“ за 2022 г., <https://www.youtube.com/watch?v=l-txplA4Lm4>, достъп: 31.01.2024.

Симон срещу страха. (Случаят Варсано), реж. Тенев Георги, България 2017.

Стената, реж. Йосифова Искра, България 1988.

Студентски протест 14 Декември 1989 година, <https://www.youtube.com/watch?v=nXfw-ZACgkhM>, достъп: 26.12.2019.

Хубен рисува пари, реж. Тенев Георги, България 2012